

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження Чжан Сицюй
«ДЕКЛАМАЦІЙНІСТЬ
ЯК КОМПОНЕНТ ВИКОНАВСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ВИРАЗНОСТІ»,
представленого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
025 – Музичне мистецтво, галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Рецензована наукова праця приваблює ґрунтовним підходом до вивчення складних феноменів мистецького буття, що вказує на відповідний рівень інтелектуального потенціалу дослідника. На основі масштабної панорами музичного матеріалу дисертант формує новаційну музикознавчу концепцію, зміст якої увиразнює різні дискурси проблемного спрямування. Дисертацію присвячено «обґрунтуванню декламаційності як феномену вокальної творчості в двох її площинах – композиторського мислення та виконавської виразності» (с. 2).

Дослідження декламаційності як компонента виконавської вокальної виразності в динаміці жанрово-стильових перетворень (див. предмет дослідження) засвідчує оригінальну постановку проблеми. У цілому своєчасність появи дисертації Чжан Сицюй зумовлена об'єктивністю сьогоденної ситуації у розвитку новітнього музикознавства на прикладі однієї з найбільш актуальних галузей – інтерпретології. У даному випадку, йдеться про виконавську складову представленої проблеми дисертації, що здатна враховувати «новітні форми виконавської презентації декламаційного стилю у вокальних жанрах, пов'язаних зі специфікою сучасної комунікації» (с. 3).

Тож обрана спрямованість наукової проблематики – вивчення природи декламаційності як феномена інтонаційного мовлення, «що імплементується у систему музично-сценічних і камерно-вокальних жанрів» (с. 3), – виводить на обґрунтування декламаційності як усталеної мистецької універсалії. Такий підхід до осягнення декламації як складової музично-мовного синтезу цілковито дозволяє засвідчити актуальність теми дослідження Чжан Сицюй, а саме: її становить розбудова *теорії декламаційності*, що враховує аксіологічну складову вокальної творчості у ХХІ столітті та новітні «виконавські стратегії» її аналізу (за Ю. Ніколаєвською).

Вкажемо на ключові критерії безумовної актуальності теми дослідження Чжан Сицюй.

1. Постановка проблеми системного обґрунтування декламаційності як концепту і, більше, – музичної універсалії.

2. Досліджуваний матеріал (й отримані результати дослідження) засвідчують здійснений внесок у **музичну китаїністику** як одну з найбільш динамічних галузей вітчизняної науки про музику сьогодення (котра, за визначенням здобувача, «...спирається на два основних історичних підходи до вивчення культури Китаю, дві базові наукові позиції – європоцентричну і кітаєцентричну», с. 75 дис.). Зокрема, у праці висвітлено національно-стилістичні риси *взаємозв'язку співу і декламації* на прикладі китайської сичжоуської музично-сценічної драми як прояву її національно-ментальної специфіки.

3. Концепція дисертації «спрацьовує» на увиразнення стратегії дослідження феномена декламаційності в **історико-стильовому контексті**, що охоплює хронотоп вокального виконавства музичної культури від давніх часів до композиторської творчості ХХ століття.

Осердям концепції, що привертає увагу і викликає прихильність, постає науково-виважене обґрунтування онто-семіотичної природи декламаційності як музичної універсалії (в динаміці жанрово-стильових перетворень її проявів).

Ціннісні і найбільш вагомі здобутки наукової новизни отриманих результатів дисертації сфокусовані рецензентом у наступних позиціях:

- розробка *теорії* декламаційності на ґрунті різних (!) національних музичних традицій (загальноєвропейської, китайської, української), що може скласти «стратегію сучасної музичної науки про вокальне мистецтво» (с. 25) для подальшої розробки у майбутніх наукових розвідках;

- обґрунтування декламаційності як *відкритої жанрово-стильової системи* (котра, в свою чергу, наділена потенціалом до збагачення) і надає (знову ж таки!) перспективу для подальших напрацювань при екстраполяції на інший жанровий, національно-етнічний та музично-стилістичний матеріал; як наслідок:

- запропоновано типологію *модусів* декламаційності на прикладах вокального виконавства в контексті музичної драми та інших жанрових форм світової музичної спадщини (європейська опера, китайська музично-сценічна драма; жанри української традиційної культури – думний епос, солоспів); камерно-вокальні твори в історико-культурному порівнянні (камерна лірика двох фундаторів національної культури Миколи Лисенка та Бенджаміна Бріттена в діяхронному вимірі – на певній історичній відстані, втім в єдиному семантико-стильовому *обрії* декламаційного мелосу, виплеканому на національній основі;

- висвітлено національно-стилістичні риси взаємозв'язку співу і декламації в сичжоуській музично-сценічній драмі, що втілюють її національно-ментальну

специфіку, в тому числі, через засоби вокальної виразності (дикції, артикуляції, імпровізаційних прийомів, зокрема, «да-шету»).

Упродовж зазначених положень як дослідницьку окрасу дисертації виокремимо запропонований досвід історико-культурного порівняння за допомогою методики когнітивного аналізу специфіки декламаційності (як способу композиторського мислення) в системі історико-культурного порівняння «Схід – Захід».

Імпонує обраний виклад концепції дисертації Чжан Сицюй, що підкорюється внутрішньому алгоритму і демонструє добрий смак дослідника. Аналітичні розділи представляють собою послідовний, якісний і коректний хід наукової думки.

Переконливі Висновки дисертації привертають увагу системним підходом, логіка будови яких заснована на структуруванні результатів дослідження за рівнями: історико-типологічний, виконавсько-інтерпретаційний, теоретико-методологічний.

Окремо звернемо увагу на список використаних джерел, в якому дві третини опрацьованих першоджерел – іншомовні (як європейських, так і китайських дослідників).

Статті, надруковані за темою дисертації (всього – п'ять у фахових спеціалізованих виданнях України та ЄС), повністю відбивають зміст та структуру дисертації.

При знайомстві з текстом дослідження Чжан Сицюй у рецензента виникло наступне термінологічне **запитання**, що має прояснити концептосферу в цілому:

Поясніть, будь ласка, що таке «логоформа»? Чим вона відрізняється від «жанрової форми»? (оскільки Ви вживаєте й таке визначення щодо декламації). А ще є вираз «модуси декламаційності». Це синоніми чи ні?

В якості **зауважень** стилістичного гатунку, що не впливають на достойний науковий рівень і позитивне враження рецензента, вкажемо на окремі прикрі технічні одруківки, що зустрічаються на сторінках тексту (наприклад, сс. 29, 36, 46 та деяких інших).

В цілому, хотілося побажати автору продовжити свій дослідницький шлях у науковому напрямі когнітивного музикознавства за темою декламаційності як компонента вокально-виконавської виразності, але вже в методичних жанрах для поширення ідей дисертації в інших університетах в системі вищої музичної освіти, що посприє взаємодії та взаємовпливам культур і наукових спільнот двох країн (України та КНР). Чому це насправді важливо? Тому, що саме виконавці розробляють новаційні погляди на теорію інтерпретації, усвідомлюючи їх, спираючись на власну практику, досвід творчої

реалізації як класичних, так і сучасних музичних творів. Наприклад, чого вартує така думка і така дефініція (с. 10, відповідно винесена у Висновках на с. 169): «На виконавському рівні уваги потребує інтерпретаційний потенціал і властивості декламації, що виявляються *спільними в умовах різних національно-художніх варіантів*. <...> *Декламаційне мистецтво інтонування у вокальних творах є інтерпретацією музично-вербального тексту, яка залежить від відповідності жанрово-стильових констант музики ментально-психологічним особистості співака (тип співацького голосу, темперамент, національність), умов творчої комунікації виконавця (автентична, концертно-камерна, оперна)*».

Отже, після ознайомлення з текстом дисертації «Декламаційність як компонент виконавської вокальної виразності» Чжан Сицуй, представлену на здобуття ступеня доктора філософії і подану до захисту до разової ради ХНУМ імені І.П. Котляревського, можемо констатувати, що дисертація є самостійним, завершеним й оригінальним дослідженням. Його зміст, структура, заявлені актуальність теми, наукова новизна отриманих результатів, теоретико-практичне значення, а також результати, викладені у Висновках, слугують переконливими підставами для визнання праці такою, що відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Автор дисертації **Чжан Сицуй** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету
мистецтв імені І.П.Котляревського,
доцент

І.А. Романюк